

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

Stortingsvalgprogram

Senterungdommen 2008

1		
2	Innledning.....	3
3	Finans og fordeling.....	4
4	Utdanning.....	5
5	Grunnskolen	5
6	Rådgiveren	5
7	Videregående skole	6
8	Lærlingen	6
9	Høyere utdanning	7
10	Læreren.....	7
11	Arbeidsmarkedet	8
12	Næring.....	8
13	Innovasjon og unge gründere	8
14	Industri	9
15	Marine Næringer – Skipsfart.....	9
16	Marine Næringer - Fiskeri/Havbruk.....	9
17	Reiseliv.....	10
18	Ung i landbruket.....	10
19	Samferdsel.....	11
20	Energi og klima.....	12
21	Miljø.....	13
22	Kommunal og regional.....	13
23	Helse.....	14
24	Kultur	15
25	Justis.....	16
26	Likestilling	17
27	Internasjonalt perspektiv	18
28	Forsvar og sikkerhet	19
29	Religion, livssyn og etikk.....	19

1 **Innledning**

2 Norge er et av verdens beste land å bo i (nr 2 på HDI-rankingen i 2007). Vi er en oljenasjon
3 hvor oljeinntektene gir oss enorme muligheter, men også utfordringer. Vi har en godt utbygd
4 velferdsstat, men samtidig et næringsliv som er konkurransedyktig.

5

6 Senterungdommen mener det er 4 store utfordringer Norge står ovenfor:

7   ▪ Miljø

8   ▪ Større skjevdeling mellom privat og offentlig sektor, samtidig som kravene til
9 offentlig sektor øker.

10   ▪ Norge som kompetansenasjon og framtida vår etter at oljen tar slutt.

11   ▪ Norge versus resten av verden, og det ansvaret vi har for utvikling i resten av verden.

12

13 Sentralt for å løse utfordringene er ideologi. Som et sentrumsparti, står likeverdstanden,
14 fellesskapstanden og forvaltningstanden sterkt i Senterungdommens politikk. Vi mener det
15 beste samfunnet skapes av frie mennesker som velger å jobbe sammen, både for å utvikle og
16 bruke seg selv og for å bidra til fellesskapets best. Vi tror at det beste for enkeltindividet ofte
17 – men ikke bestandig – ligger i fellesskapsløsninger og endringer i samfunnet må skje ved at
18 enkeltmennesker deltar. Enkeltmennesker har rettigheter – men også plikter.

19

20 Senterungdommen vil bygge samfunnet nedenfra, og ønsker en radikal desentralisering av
21 makt til et aktivt lokaldemokrati, der borgere i felleskap utvikler samfunnet. Vi tror videre at
22 samfunnet trenger å endres over tid, og betegner oss som verdikonservative. Videre er
23 sikkerhet for egen eiendom en forutsetning for stabilitet i samfunnet, og vi ønsker å bygge et
24 samfunn som funderes på tanken om at alle er like mye verdt. Senterungdommen ønsker en
25 utvikling i hele landet og ønsker at innbyggerne skal ha likeverdige tilbud av offentlige goder
26 uavhengig av bosted, alder, kjønn og bakgrunn.

27

28 Dette er Senterungdommens stortingsvalgprogram anno 2008 som viser hvordan vi bryter ned
29 våre mål og visjoner til konkrete løsninger som kan løse utfordringene vi ser i Norge i dag.

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

Takk til:

43   - programkomiteen

44   - referansegruppa

45   - Natur og Ungdom, Bellona, Elevorganisasjonen, Ungdom mot EU, Helene Bank,
46   Mental Helse Ungdom og Politiets Fellesforbund for konstruktive møter.

47   - alle andre som har bidratt

48

49

1 **Finans og fordeling**

2 *Mål*

- 3   ▪ Sikre en bærekraftig økonomisk vekst i dag som ikke går på bekostning av de som
- 4   kommer etter oss.
- 5   ▪ Minske forskjellene i samfunnet, blant annet ved større fordeling gjennom
- 6   skattesystemet.
- 7   ▪ En mer balansert vekst mellom offentlig og privat sektor.

8

9 *Virkelighetsbeskrivelse*

10 De siste årene har Norges økonomi vært i sterk vekst, vi har aldri vært rikere som nasjon,
11 næringslivet blomstrer, vi har ekstrem lav arbeidsledighet og folks privatøkonomi er stort sett
12 svært god. Samtidig har fordelingen mellom ulike grupper i samfunnet blitt skjeve de siste
13 årene. I 1990 disponerte de 10 prosent rikeste i Norge 18,7 % av de samlede inntektene, mens
14 de 10 prosent fattigste disponerte 4,2 %. I 2005 var de tilsvarende tallene 29,5 % og 3,3 %.
15 De som har lavest inntekt er minstepensjonister, sosialhjelpsmottakere, ikke-vestlige
16 innvandrere, langtidsledige og unge enslige.

17

18 *Løsninger finans*

- 19   ▪ Senterungdommen vil ha en omfordeling mellom privat og offentlig sektor, blant
- 20   annet ved å øke skattetrykket på alminnelig inntekt til 30 % og toppskattesatsen til 12
- 21   %.
- 22   ▪ Skattepolitikken skal være bygd på prinsippet om skatt etter evne.
- 23   ▪ Skjerpe skattene på høye inntekter i stedet for på formuesskatten.
- 24   ▪ Fjerne skattefradraget for renter på gjeld over 2 millioner kroner per person
- 25   ▪ Senterungdommen mener økte avgifter er sosialt urettferdig og må i tilfelle skje med
- 26   særavgifter som eksempelvis miljøavgifter.
- 27   ▪ Rydde opp i avgifter hvor ”staten gir med den ene hånda og tar med den andre”,
- 28   eksempelvis avgifter på medisiner som gis på resept
- 29   ▪ Fjerne arveavgiften dersom man ikke omsetter arven innen 10 år
- 30   ▪ Styrke BSU-ordningen, slik at man kan spare maksimum 30 000 kroner i året og
- 31   200 000 kroner totalt.
- 32   ▪ Fjerne dokumentavgift for førstegangsetablerere
- 33   ▪ Redusere matmomsen til 8 %.
- 34   ▪ Ikke bruke mer oljepenger på drift enn handlingsregelen tilsier, men åpne for bruk av
- 35   oljefondet til langsiktige investeringer som samferdsel.
- 36   ▪ Ha forbud mot aggressiv markedsføring av forbrukslån.

37

38 *Løsninger fordeling*

- 39   ▪ Legge barnetrygden til personinntekten.
- 40   ▪ Holde barnetrygden utenom ved utregning av sosialhjelpstøtte
- 41   ▪ Tilføre NAV midler til å starte en ”snyltingskampanje” som skal avdekke svindel på
- 42   velferdsgoder
- 43   ▪ Innføre Karensdager ved egenmeldinger for å redusere utgiftene til sykepenger

44

1 Utdanning

2 Mål

- 3   ▪ Alle skal ha lik rett til utdanning – uavhengig av sosial bakgrunn og bosted
- 4   ▪ Grunnskole og videregående skole skal være gratis
- 5   ▪ Opplæring skal gis i henhold til den enkelte elevs evner og ressurser
- 6   ▪ Alle skolebygg skal settes i forsvarlig stand

7 Grunnskolen

8 Virkelighetsbeskrivelse

9 Kunnskapsløftet er nettopp innført, men det er ikke gått nok tid til å se resultatene. Norge er
10 blant landene i verden som bruker mest penger på skole, men kutt i budsjettene de senere
11 årene vanskeliggjør innføringa av kunnskapsløftet. Norge har heller ikke forbedret resultatene
12 sine på internasjonale tester de senere årene, og fortsatt er 1 av 5 som slutter på grunnskolen
13 ikke gode nok til å lese. Samtidig viser undersøkelser at norske elever trives på skolen, har
14 gode kunnskaper om demokrati, har gode samarbeidsevner og er gode i engelsk.

15 Løsninger

- 17   ▪ Grunnskolen skal være gratis, samt gi alle elever tilbud om leirskoleopphold.
- 18   ▪ Sette minstekrav til lærerressurser i skolen. Fra 1-4. trinn skal hvert trinn ha to
19   pedagoger i basisfag som engelsk, norsk og matematikk.
- 20   ▪ Ikke innføre heldagsskole, men styrke lærerressursene med dagens rammetimetall.
- 21   ▪ Styrke fokuset på helse i skolen ved å gi elevene frukt og grønt og mulighet til en time
22   fysisk aktivitet i løpet av en skoledag.
- 23   ▪ Innføre foreldrekurs. Vektlegge de forventninger skolen har av foreldrene og fokusere
24   på hvordan de kan hjelpe sitt barn med målene i lærerplanen.
- 25   ▪ Gjennomføre nasjonale prøver for å kartlegge elevenes kunnskapsnivå uten
26   offentliggjøring.
- 27   ▪ Opprettholde den kristne formålsparagrafen.
- 28   ▪ Skolene må få nok ressurser til å følge opp elever med individuell opplæringsplan.
- 29   ▪ En skal i større grad benytte seg av alternative, og gjerne praktiske, læringsmetoder.
30   Eksempel på dette kan være grønn omsorg.
- 31   ▪ Stille krav til skoleeierne om å utarbeide en plan for opprusting av skolebygg.
- 32   ▪ Ha valgfritt 2. fremmedspråk, hvor en åpner for alternativ med praktiske fag.
- 33   ▪ Etablere lokale hovedkontor for Entreprenørskap for barn og unge, som har ansvar for
34   å rekruttere praksisbedrifter, legge til rette for idèutvikling og etableringskurs for
35   grunnskolene i kommunene. Kontoret skal være et knutepunkt for samarbeid mellom
36   skole og lokalt næringsliv.
- 37   ▪ Satse på partnerskapsavtaler mellom lokale bedrifter/næringer og skuler, hvor en
38   inngår forpliktende samarbeid for å gi elevene større innsikt i arbeids- og
39   næringslivsspørsmål

40 Rådgiveren

41 Det er viktig å fokusere på overgangen mellom barneskole og ungdomsskole og videre
42 ungdomsskole og videregående skole. Det må etableres bedre samarbeid og elevene må gis
43 mulighet til mest mulig kunnskap om sine valgmuligheter.

44

1 *Løsninger*

- 2   ▪ Etablere tettere bånd mellom rådgivningstjenesten på grunnskolen og de videregående
- 3   skolene.
- 4   ▪ Profesjonaliserer rådgivningstjenesten og satse på bedre utdanning og etterutdanning
- 5   av rådgivere.
- 6   ▪ Dele rådgivningstjenesten i en faglig og en sosial del.
- 7   ▪ Innføre rådgivningstjeneste på nett. Rådgiverne skal være tilgjengelige på internett, og
- 8   besvare henvendelser fra elevene via e-post.

9 **Videregående skole**

10 *Virkelighetsbeskrivelse*

11 Nesten alle ungdommer i Norge begynner på videregående skole, og elever har mange
12 valgmuligheter innen studiespesialiserende og yrkesfaglige fag. Likevalg er bortvalg den
13 største utfordringen i den videregående skolen, i tillegg til mangel på lærlingeplasser.
14 Innholdsmessig er kunnskapsløftet nettopp innført og det har ikke gått nok tid til å se
15 resultatene enda.

16 *Løsninger*

- 17   ▪ Sikre gratis skolemateriell til alle, inkludert PC, gjennom stipendordninger.
- 18   ▪ Elever skal ha fast plass i skolestyret.
- 19   ▪ Si nei til fritt skolevalg

20 **DISSENS Tone Ravnås: Si ja til fritt skolevalg**

- 21   ▪ Hindre en utvikling i retning av kommersielle privatskoler på noen trinn i
- 22   utdanningssystemet, men åpne for privatskoler med alternativ pedagogikk.
- 23   ▪ At skolene skal være åpne for frivillige organisasjoner i og utenfor skoletiden, og
- 24   etablere nettverk mellom skolen og frivillige organisasjoner.
- 25   ▪ Næringslivet og kommunen skal være representert i samarbeidsutvalgene ved de
- 26   videregående skolene.
- 27   ▪ Styrke fagopplæringen og oppfølgingstjenesten (OT-tjenesten) for å forhindre
- 28   bortvalg.
- 29   ▪ Åpne for en tredje utdanningsvei i videregående som gir kompetanse på lavere nivå.
- 30   Målet er at elever som ikke oppnår studie- eller yrkeskompetanse etter 5 år skal få
- 31   godkjent et minimum som de kan ta med seg inn i arbeidslivet.
- 32   ▪ Videreutvikle arbeidet med kvalitetssikring av opplæringen i skole og bedrift.
- 33   ▪ Stille krav til skoleeierne om å utarbeide en plan for opprusting av skolebygg.
- 34   ▪ Gi mulighet til større fleksibilitet i timetall for å gi et bredere tilbud av programfag,
- 35   spesielt på mindre skoler.
- 36   ▪ Innføre International Baccalaureate-linjer i alle fylker
- 37   ▪ Sørge for at videregående skoler har en internasjonal strategi som muliggjør
- 38   samarbeid og utveksling for elevene.

39 **Lærlingen**

40 *Løsninger*

- 41   ▪ Arbeide for helhetlige handlingsplaner for lærlinger.
- 42   ▪ Øke lærlingetilskuddet til bedrifter, slik at det blir mer attraktivt å ta imot lærlinger.

- 1   ▪ At det etableres regionale lærlingtilskudd innen enkelte fag.
- 2   ▪ Ha egne lærlingsansvarlig ved de videregående skolene.
- 3   ▪ Etablere ”bedriftsnettverk” for læreplassformidling.
- 4   ▪ Fjerne arbeidsgiveravgiften på lærlinger.
- 5   ▪ Gi lærlinger rabatt på kollektivtransport på linje med elever.
- 6   ▪ Ha krav om at alle bedrifter som vinner anbud i fylkeskommunen skal ha lærlinger.
- 7   ▪ Gi alle som har avlagt fagprøve/svenneprøve rett til å ta ekstra år for å oppnå
- 8   studiekompetanse
- 9   ▪ Gi lærlinger tilbud om utvekslingsopphold i løpet av læretida.

10 **Høyere utdanning**

11 *Virkelighetsbeskrivelse*

12 Kvalitetsreformen ble gjennomført i høyere utdanning fra studieåret 2003, men evalueringa
 13 fra 2007 viser at flere av målene fortsatt ikke er nådd. For eksempel har ikke studentene blitt
 14 heltidsstudenter slik som reformen la opp til. Videre må framtidens ansvarsfordeling mellom
 15 universitetene og høgskolene avklares og hvilken struktur en ønsker. En annen utfordring er
 16 internasjonalisering og det vil være viktig å legge til rette for økt grad av internasjonalt
 17 samarbeid, gjennom utveksling av studenter og forskere.

18 *Løsninger*

- 19   ▪ Øke utvekslingen av studenter og forelesere. Øke kvoten for u-landsstudenter i Norge,
 20 og la dem av språkhensyn få ett år ekstra i forhold til normert studietid.
- 21   ▪ Universitetene skal ha hovedansvar for grunnforskning og forskerutdanning, mens
 22 høgskolene har ansvar for de store viktige gruppene av profesjonsutdanninger og
 23 regional næringsutvikling.
- 24   ▪ At universiteter og høgskoler skal samarbeide i regionale nettverk framfor å slå
 25 sammen til større enheter.
- 26   ▪ At det i høyere grad skal tilrettelegges for praksis i studieløpet og samarbeid med
 27 arbeidslivet.
- 28   ▪ Generell studiekompetanse og relevant realkompetanse er minimumskravet for inntak
 29 til høyere utdanning.
- 30   ▪ Gjenninnføre krav om to sensorer, en skal være ekstern.
- 31   ▪ At vitenskapelig ansatte i universitets- og høgskolesektoren skal ha krav om
 32 pedagogisk kompetanse.
- 33   ▪ Øke andelen av basisbevilgning til institusjonene.
- 34   ▪ Gå mot bruk av obligatorisk frammøte i ikke-kliniske fag.
- 35   ▪ Styrke bruken av digitale læremidler innenfor høyere utdanning, inkludert
 36 fjernundervisning og etterutdanning.
- 37   ▪ Øke tilgangen på studentboliger på stedene hvor dekningsgraden er minst.
- 38   ▪ At alle studenter skal ha tilgang på en helhetlig helsetjeneste i regi av den lokale
 39 studentsamskipnaden.
- 40   ▪ At ingen skal betale tilbake mer til Statens lånekasse for utdanning enn de har lånt.
- 41   ▪ At studenter skal få studielån og stipend i 11 måneder framfor dagens 10, studiestøtten
 42 skal indeksreguleres årlig, stipendandelen økes til 50 % for bortbeboende studenter og
 43 heve inntektsgrensen for studenter til 200.000 kr, slik at inntjening inntil denne
 44 grensen ikke vil påvirke forholdet mellom studielån og stipend

45 **Læreren**

46 *Løsninger*

- 1   ▪ Utvide praksistiden for studentene og krav om faglig fordypning i basisfagene for
- 2   undersvisning på ungdomstrinnet.
- 3   ▪ Utvide lærerutdanningen til 5 år, hvor en legger opp til spesialiseringer innenfor
- 4   småskolen, mellomtrinnet og ungdomskolen.
- 5   ▪ Gi lærere mulighet for relevant etterutdanning/videreutdanning eller praksis hos
- 6   relevante institusjoner/bedrifter/organisasjoner til det beste for elevenes læring.
- 7   ▪ Sikre gode ordninger for faghospitering mellom grunnskole, videregående og høyere
- 8   utdanning.
- 9   ▪ Krav om minst 4 i norsk, matte og engelsk for å komme inn på lærerhøyskolen.

10   **Arbeidsmarkedet**

11   *Virkelighetsbeskrivelse*

12   Norge har til tross for et strengt oppsigelsesvern et forholdsvis fleksibelt arbeidsmarked og et

13   konkurransedyktig næringsliv. Utfordringene vil komme i årene fremover når vi stadig blir

14   færre arbeidere per pensjonist. Derfor er det viktig at flest mulig kommer ut i arbeid, både for

15   å skape skatteinntekter til staten, men og for å redusere trygdebudsjettene.

16

17   *Løsninger*

- 18   ▪ Avskaffe AFP
- 19   ▪ Ha en offensiv seniorpolitikk, slik at ansatte over 60 står i arbeid lenger.
- 20   ▪ Sikre nyansette god opplæring i 1-2 uker
- 21   ▪ Halvere arbeidsgiveravgiften for ansatte over 55 år og funksjonshemmede.
- 22   ▪ Likestille holdningen til turnusarbeid med skiftarbeid, og jobbe for å fjerne ufrivillig
- 23   deltid blant annet i helsesektoren.
- 24   ▪ Sørge for universell utforming, slik at det blir lettere for arbeidstakere med
- 25   funksjonshemminger å jobbe.
- 26   ▪ Jobber for at flere virksomheter blir IA-virksomhet (inkluderende arbeidsliv).

27

28   **Næring**

29   *Mål*

- 30   ▪ En aktiv næringspolitikk er viktig for å få et levende samfunn i hele landet
- 31   ▪ Sterk og stabil satsning på FoU
- 32   ▪ Øke Norges spisskompetanse innenfor næringer Norge har fortrinn, som for eksempel
- 33   maritim industri, CO2-håndtering, elkraft og solcelleteknologi.

34   **Innovasjon og unge gründere**

35   Å etablere seg i markedet krever stor kunnskap og ”stå på- vilje”. Skjemaveldet for

36   nyoppstartede bedrifter er høyt og mange kreative gründere går tapt allerede i en tidlig fase.

37

38   *Løsninger*

- 39   ▪ øke støtten til næringsutvikling gjennom Innovasjon Norge, herunder
- 40   investeringstilskuddet, SIVA og de regionale utviklingsmidlene, samt gjeninnføre
- 41   kommunale næringsfond.
- 42   ▪ 50 % av støtten fra Innovasjon Norge skal gå til etablerere under 35 år.
- 43   ▪ gjennomføre en betydelig forenkling i lover og regelverk
- 44   ▪ Pensjons-, trygd-, og sosiale rettigheter for selvstendig næringsdrivende må likestilles
- 45   med andre yrkesgrupper.
- 46   ▪ Sikre finansiering til ”Ungt entrepenørskap” og elevbedrifter
- 47   ▪ Fjerne etableringsgebyr for etablerere under 30 år

- 1   ▪ Se på muligheten til å øke avskrivingsssatsene for nyetablerte bedrifter med store
- 2   investeringskostnader.
- 3   ▪ Gjøre en forenkling av Innovasjon Norge
- 4   ▪ Gjøre det lettere å få tilgang på risikovillig kapital, blant annet gjennom såkornfond i
- 5   distriktene.
- 6

7   **Industri**

8   Norsk industri er verdens mest miljøvennlige, siden den i hovedsak benytter vannkraft og ikke

9   kullkraft. Senterungdommen mener vi er nødt til å ta vare på og videreutvikle vår industri

10   med fokus på å utvikle ny teknologi og miljøvennlige løsninger som kan overføres til andre

11   land.

12

13   *Løsninger*

- 14   ▪ Etablere nye møtepunkter mellom industrien og regjeringen (ikke bare LO-AP)
- 15   ▪ Sikre kapitaltilgang ved industrialisering av nye produkter
- 16   ▪ Sørge for forutsigbare rammevilkår for norsk industri, blant annet ved å etablere et
- 17   industrikraftregime for framtida.
- 18   ▪ Økt satsning på innovasjons- og vekstsentre, blant annet inkubatorer og
- 19   næringsklynger.
- 20

21   **Maritime Næringer – Skipsfart**

22   Norge er en av verdens fremste skipsfartsnasjoner. Skipsfarten spiller en nøkkelrolle i

23   utviklingen av hele det maritime næringsmiljøet, som omfatter rederier, verft,

24   utstysleverandører og en rekke servicebransjer som blant annet skipskonsulenter,

25   skipsmegling, skipsfinansiering og sjøforsikring. I tillegg er viktige deler av andre norske

26   næringer som offshore, fiskeri og spesialisert IKT også maritimt basert.

27

28   *Løsninger*

- 29   ▪ Styrke maritim forskning og utdanning.
- 30   ▪ Satse sterkere på maritim rekruttering og kompetanseheving hos eksisterende sjøfolk.
- 31   ▪ Miljødifferensiere skipsfartens avgifter og gebyrer.
- 32   ▪ Sikre norske sjøfolks nettolønn eller refusjonsstøtte på linje med konkurrentland..
- 33   ▪ Innføre verftsstøtte og garantiordninger for skipsverftene som i konkurrentland
- 34   ▪ Utvikle gode finansieringsordninger for maritime eksportprodukter.
- 35   ▪ satse mer på rekruttering av ungdom til skipsbyggingsindustrien, gjennom aktiv
- 36   rekruttering i skolene, lærlingordningene og andre stimulerings tiltak.
- 37

38   **Marine Næringer - Fiskeri/Havbruk**

39   Senterungdommen vil sikre langsiktig nasjonal råderett og styring over våre marine ressurser

40   og våre havområder. Gjennom lovverket skal fellesskapet sikres styring og kontroll over

41   ressurser som fisken i havet, marine organismer og oppdrettede arter.

42

43   Senterungdommen mener at oppdrettsnæringen har store muligheter for økt verdiskaping og

44   eksport, forutsatt at man beholder lokalt og nasjonalt eierskap, initiativet i forhold til

45   markedsadgang, muligheten til oppdrett på nye arter og større grad av videreforedling.

46

47   *Løsninger*

- 1   ▪ Fastsette totalkvoter for de ulike fiskeriene som er fornuftig i forhold til mål om en
- 2   langsiktig høsting av ressursene.
- 3   ▪ Havforskerne må videreutvikle samarbeidet med andre forskningsmiljøer, Kystvakten
- 4   og fiskerne for innhenting av opplysninger knyttet til bestandsutvikling.
- 5   ▪ Åpne for fritt fiske av kongekrabbe.
- 6   ▪ Sikre rekruttering og nødvendig flåtefornyelse for fartøyer under 15 meter gjennom
- 7   låne- og tilskuddsordninger i Innovasjon Norge.
- 8   ▪ Vurdere å tildele nye konsesjoner i oppdrettsnæringa.
- 9   ▪ Øke satsingen på FoU for å øke miljøatsingen i havbruksnæringen
- 10   ▪ Lovfeste krav om lokal tilknytning for eiere innen fiskeri og havbruk.
- 11   ▪ Oppmuntre til investeringer gjennom skattesystemet som skal gi større grad av
- 12   foredling og bearbeiding av norsk fisk i Norge.
- 13   ▪ Avvikle årsgebyret for at fiskefartøy skal kunne stå i merkeregisteret.
- 14

15   **Reiseliv**

16   Senterungdommen vil legge til rette for mangfold, økt kunnskapsinnhold og bruk av lokale
17   ressurser som utgangspunkt for reiselivssatsingen vår. Det er en utfordring å utvikle et
18   bærekraftig landbruk, der bønder og kulturarbeidere er stifinnere sammen med
19   reiselivsnæringen i utviklingen av nye kvalitetsprodukter.

21   *Løsninger*

- 22   ▪ Øke bevilgningene til markedsføring av Norge i utlandet.
- 23   ▪ Opprette eget reiselivsfond
- 24   ▪ Ha egen reiselivsminister
- 25   ▪ Fjerne differensieringen av momsats mellom mat som inntas på serveringssteder og
- 26   mat som selges som "take-away."
- 27   ▪ For å bidra til å realisere potensial på 4- 5000 nye arbeidsplasser i reiselivsnæringen i
- 28   Nord-Norge, vil Sp i samarbeid med private aktører arbeide for å etablere et AS
- 29   Destinasjon Nord, med betydelig statlig eierandel og investeringskapital.
- 30   ▪ Danne et felles reiselivsselskap for hele Norge. Som skal bestå av de regionale
- 31   reiselivsselskapene.
- 32   ▪ Som en naturlig del av videreutviklingen av norsk matkultur og mattradisjoner,
- 33   etablere et regelverk som åpner for lokal produksjon og salg av alkoholholdig sider og
- 34   frukt-drikker.
- 35   ▪ Innføre momsrefusjonsordning for småskala hytteutleie.
- 36

37   **Ung i landbruket**

38   Senterungdommens mål er at en skal produsere ren og sikker mat, som er kortreis og
39   miljøvennlig over hele landet. Norge har en topografi som gjør det nødvendig med en variert
40   bruksstruktur. En må sikre at neste generasjon ønsker å investere i landbruket, i dag går dette
41   tregt.

43   *Løsninger*

- 44   ▪ Gi landbruket bedre rammevilkår og en inntektsutvikling på linje med andre grupper i
- 45   samfunnet.
- 46   ▪ Bedre avskrivingsregler de 10 første årene.
- 47   ▪ Innføre rekrutteringskvoter i melkesektoren.

- 1   ▪ Innføre Gardssparing opptil 35 år, med et betydelig høyere skattefradrag enn dagens
- 2   BSU.
- 3   ▪ Forenkle KSL-regelverket i landbruket.
- 4   ▪ Ha samme tak på kvoter i samdrifter som i dag.
- 5   ▪ Knytte turisme og landbruk tettere sammen med fokus på bevaring av
- 6   kulturlandskapet.
- 7

8   **Samferdsel**

9   *Mål*

- 10   ▪ Norge skal ha et effektivt, tilgjengelig og miljøvennlig transportnett.
- 11   ▪ Etterslepet på transportnettverket skal fjernes.
- 12   ▪ 50 % av alle innbyggere i byer over 50 000 innbyggere skal kjøre kollektivt
- 13   ▪ Full mobildekning innen 2015.
- 14

15   *Virkelighetsbeskrivelse*

16   Samtidig som transportbehovet øker, opplever en manglende vedlikehold på veier, økende
17   køer i storbyene og begrenset vekst i bruken av kollektiv transport. I Norge i dag klarer en
18   ikke å opprettholde kravene til vedlikehold og investering i infrastruktur, noe som igjen får
19   store konsekvenser både for velstandsutviklingen og den økonomiske utviklingen i landet.

21   *Løsninger*

22   Miljø

- 23   ▪ Fremme salg og bruk av lavutslippsbiler som plugg inn-hybrid, hybrid og biodrivstoff.
- 24   ▪ Være pådriver for oppbygging av infrastruktur for lading av plugg inn-hybrider.
- 25   ▪ Stille krav om miljøvennlig drivstoff ved bruk av anbud på alle nivå.
- 26   ▪ Legge forholdene til rette slik at omfanget av godstransport kan dobles innen 2015.
- 27   ▪ Elektrifisere jernbanenettet, i første omgang trafikk tunge strekninger.
- 28

29   Investering og drift

- 30   ▪ Jernbanelivet, Statens vegvesen og fylkene/regionene må som bane- og vei eiere gis
- 31   større handlefrihet til å løse sine oppgaver.
- 32   ▪ At staten bør innføre et helt nytt finansieringssystem for samferdselsinvesteringer som
- 33   går ut på at en statlig bank, eventuelt fond, gir billige og langsiktige lån til
- 34   fylkene/regionene.
- 35   ▪ Økt midler til vedlikehold
- 36   ▪ Legge til rette for regionale (fylkesnivå) beskatning av samferdselsprosjekt som
- 37   alternativer til dagens bompenger.
- 38   ▪ Ta i bruk OPS- løsninger (Offentlig og privat samarbeid) for å sikre effektiv og
- 39   forutsigbar utbygging av transportinfrastrukturen.
- 40   ▪ Etablere mobilmilliarden for å sørge for utbygging av mobildekning på grunnleggende
- 41   steder som hjem, langs riksveier og i tunneler.
- 42   ▪ Bygge ut bredbåndsnettet til minst 6Mbit/s i hele landet.
- 43

44   Trafikksikkerhet og universell utforming

- 45   ▪ Intensivere arbeidet med trafikksikkerhet, gjennom holdningsskapende arbeid i
- 46   skolene.
- 47   ▪ Gi elever mulighet til å kjøreopplæring som valgfag på den videregående skolen.

- 1   ▪ Det skal være krav om universell utforming på alle nye utbyggingsprosjekter, samt
2   utarbeide plan for oppgradering og opprustning av eksisterende infrastruktur slik at det
3   blir tilgjengelig for alle. Dette gjelder også kjøretøy brukt i kollektivtransport.
4   ▪ Tredoble utbyggingstakten av gang og sykkelvei i forhold til dagens nivå.

6   Kollektiv

- 7   ▪ Ha et nasjonalt Ungdomsskortet (studentrabatt) som gjelder for hele landet
8   ▪ Starte byggingen av høyhastighetsbane mellom de største byene i Sør- Norge.
9   ▪ Økt satsing på jernbane, den skal være en attraktiv, tidsmessig, miljøriktig og god
10   transportløsning for personer og gods.
11   ▪ Innføre kjøprising (rushtidsavgift) hvor det finnes et moderne kollektiv tilbud med
12   hyppige avganger.
13   ▪ Bygge ut innfartsparkering for privatbiler og sykler ved jernbanestasjoner og ved
14   transportknutepunkt på veiene.
15   ▪ Utvide ordningen ”Heim for en 50-lapp” for å gi ungdom i distriktene uten annen
16   kollektivtrafikk en trygg mulighet til å komme hjem.
17   ▪ Bygge Nord-Norge banen innen OL i Tromsø i 2018

20 **Energi og klima**

21 *Mål*

- 22   ▪ Dekke Norges energibehov på en måte som gir høyest mulig energiutnyttelse og minst
23   mulig utslipp
24   ▪ Øke Norges produksjon av rein energi med minst 30 TWh innen 2010
25   ▪ Redusere CO2-utslippene med 70 % innen 2050.
26   ▪ Norge skal være en ledende nasjon på miljøvennlig energiteknologi

28 *Virkelighetsbeskrivelse*

29   Norge er en energistormakt med en årlig energiproduksjon på 3000 TWh, der bare en
30   tiendepart går til innenlands energiforbruk. Likevel står Norge overfor store utfordringer. Den
31   store avhengigheten av vannkraft gjør oss svært sårbare, særlig fordi nær 20 % av forbrukerne
32   er helt avhengige av elektrisk oppvarming. Verdens forskere mener samtidig at økt
33   konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren fører til global temperaturøkning, heving av
34   havnivået, endring i nedbørsmønstre og vindsystemer, tap av biologisk mangfold og forverra
35   levekår, særlig i den fattige del av verden. Energipolitikken må derfor være langsiktig for å
36   skape trygghet for energiforsyninger, redusere klimagassutslipp og for å sikre framtidig
37   næringsaktivitet.

39 *Løsninger*

- 40   ▪ Redusere oljeutvinningstakten og etablere petroleumsfrie soner utenfor
41   Lofoten/Vesterålen og Mørekysten.
42   ▪ Avslutte prøveboringer på Goliatfeltet.
43   ▪ Sikre nasjonalt og lokalt eierskap over vannkraftressursene.
44   ▪ Modernisere og øke kapasiteten på dagens vannkraftverk så lenge dette ikke medfører
45   nye store naturinngrep.
46   ▪ Oppruste kraftlinjenettet.
47   ▪ Innføre klima- og energiplaner i alle kommuner, og bygge opp energikompetanse så
48   disse følges opp.

- 1   ▪ Satse tungt på energifrigjøring i bygg. Innen 2020 skal dette tilsvare en produksjon på
- 2   15 TWH.
- 3   ▪ Øke satsningen på ENØK.
- 4   ▪ Innføre et system med grønne sertifikater.
- 5   ▪ Satse offensivt på utdanning og forskning innenfor miljø- og energiteknologi, blant
- 6   annet på vindmøller til havs og bølgekraft.
- 7   ▪ I påvente av framtidens teknologi, bygge ut vindenergi til lands i dag.
- 8   ▪ Øke utnyttelsen av bioenergi, både til fjernvarmeanlegg og som råstoff for bioetanol.
- 9   Dette må ikke skje på bekostning av dyrkbar mark.
- 10

11 **Miljø**

12 *Mål*

- 13   ▪ Integrere miljøpolitikk i alle deler av samfunnet, bærekraftig utvikling skal være det
- 14   bærende prinsippet.
- 15   ▪ Halvere nedbygginga av dyrka jord.

16 *Virkelighetsbeskrivelse*

17 Verden står ovenfor store utfordringer på miljøsida, økte temperaturer vil ikke føre til at en får
18 mer Sydenfølelse i Norge, men høyere havnivå hvor land som Bangladesh vil ligge under
19 havoverflaten og mer ekstremvær. Det er mer enn 90 % sannsynlig at mesteparten av
20 temperaturøkningen skyldes menneskeskapte klimautslipp – til tross for dette har vi partier i
21 Norge som ikke tror på dette.

22 *Løsninger*

- 23   ▪ Legge til rette for søppelforbrenning i hele landet.
- 24   ▪ Ha en offentlig finansiert tv-reklamekampanje for nyenergi/enøk annethvert år, dette
- 25   for å fremme gode holdninger og kunnskap rundt temaene.
- 26   ▪ At det skal bli åpnet for lisensjakt på bjørn og andre rovdyr der bestanden er blitt høy i
- 27   et bestemt geografisk område.
- 28   ▪ Ikke ha ”glassklokke”-vern, men lytte til det lokale nivået i vernespørsmål.
- 29   ▪ Sikre grunneiere full erstatning ved etablering av verneområder. Erstatninger skal i
- 30   den grad aktuelle statlige eiendommer er tilgjengelige, skje ved makeskifte.
- 31   ▪ Grunneiere må få erstatning for inntektstap ved midlertidig vern av områder
- 32   ▪ At oppfyllelse av Norges Kyoto-forpliktelser hovedsakelig må skje gjennom
- 33   redusering av egne utslipp
- 34   ▪ Sikre dyrka og dyrkbar jord som en grunnleggende ressurs for å sikre matforsyning på
- 35   kort og lang sikt ved å styrke jordvernet.
- 36
- 37

38 **Kommunal og regional**

39 *Mål*

- 40   ▪ Virile og levedyktige kommuner over hele landet som kan gi innbyggerne gode
- 41   tjenestetilbud.
- 42   ▪ Økt valgdeltagelse som sikrer et sterkt lokaldemokrati
- 43   ▪ En sterk 3-nivå modell som sikrer makt nærmest mulig innbyggerne.
- 44

45 *Virkelighetsbeskrivelse*

1 Mange norske kommuner har de siste årene hatt nedgang i sine inntekter og mange av
2 distriktskommunene har opplevd nedgang i folketallet. Dette har medført et press på de
3 kommunale tjenestene, og ungdom har i stor grad blitt skadelidende. I samme periode har
4 kommunene blitt pålagt reformer som staten ikke har fullfinansiert. Kommunene har de siste
5 årene blitt tilført mangfoldige milliarder kroner, men økte utgifter har spist opp mye av løftet
6 og mange kommuner har måttet kutte i tjenestetilbudet. Dette går utover ikke-lovpålagte
7 oppgaver, som for eksempel ungdomstilbud og næringsutvikling.

8 9 *Løsninger*

- 10 ▪ At kommunene skal få økonomiske rammer som setter de i stand til å gi alle
11 innbyggerne et godt tjenestetilbud, uansett hvor man bor.
- 12 ▪ Bedre inntektsfordelingen mellom kommune.
- 13 ▪ Kommunesammenslåing skal være frivillig.
- 14 ▪ Fylkesmannen skal vingeclippes og kun fungere som et kontrollorgan.
- 15 ▪ Desentralisering av makt fra staten til det lokale- og regionale nivået.
- 16 ▪ Legge selskapsskatten til det regionale nivået.
- 17 ▪ De kommunale maksimalskattørene for personlige skatteyttere økes til 15 %, og de
18 fylkeskommunale til 2,65.¹ Eiendomsskatten skal fortsatt bestemmes lokalt.
- 19 ▪ Innføre en statlig rentefri låneordning for opprustning/bygging av kommunale
20 bygninger. Det skal ikke legges føringer på hva som kan bygges.
- 21 ▪ Ha lik pris på tjenester over hele landet.
- 22 ▪ NAV gjøres på sikt kommunalt.
- 23 ▪ Flytte ut statlige arbeidsplasser fra Oslo og ut til andre deler av landet.
- 24 ▪ Levende lokaldemokrati – innbyggerinitiativ
- 25 ▪ Gjøre det lettere å avgi stemme ved folkeavstemming og valg ved å åpne for
26 elektronisk stemmegivning og studenter/elever skal kunne stemme ved sitt studiested.
- 27 ▪ Innføres ungdomsråd eller lignende i alle kommuner og fylket.
- 28 ▪ Fjerne lovfesting av eldreråd.

29 30 **Helse**

31 *Mål*

- 32 ▪ Bedre samarbeid mellom primær- og spesialisthelsetjenesten.
- 33 ▪ En helhetlig satsning på psykiatrilhelsetjenesten.
- 34 ▪ En fullverdig kommunehelsetjeneste – der du bor.
- 35 ▪ En styrket og mer synlig skolehelsetjeneste.

36 37 38 *Virkelighetsbeskrivelse*

39 Mange barn og unge sliter med psykiske problemer i dag, og mange lever med
40 rusproblematikk i hverdagen. **Vi bruker 90 % av ressursene til krisetiltak i stedet for**
41 **forebyggende arbeid av rusmisbruk.** Norge ligger høyt på selvmordsstatistikken, og
42 psykiske problemer oppdages for seint. Skolehelsetjenesten er lovfestet, men oppfattes av
43 mange som fraværende. Barne- og ungdomspsykiatrien mangler både fagfolk og penger.
44 Innenfor sykehussektoren bidrar stadige nedskjæringer, nedbemanning og økt
45 arbeidsmengde til frustrasjon blant ansatte og pasienter, Senterungdommen mener
46 sentralisering av sykehusene og mangel på folkevalgt styring må ta noe av skylda for dette.

---

¹ Dagens satser er henholdsvis 12,05 og 2,65.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

Løsninger

- Ha en ny reform innenfor spesialisthelsetjenesten. Dagens spesialisthelsetjeneste er for dårlig organisert og har i tillegg alt for dårlige økonomiske vilkår.
- Føre sykehusene tilbake til de folkevalgte nivå, og styrke de lokale sykehusene. Sentralisering av spesialiserte tjenester er nødvendig for å sikre kvaliteten, men samtidig bør behandling kunne tilbys på lavest mulig omsorgsnivå. Et helsevesen med en desentralisert sykehusstruktur er mest hensiktsmessig
- Innføre forsterkede sykehjem.
- Bruke distriktsmedisinske senter til opplæring for å skape et bedre samspill mellom primær- og spesialisthelsetjenesten.
- Styrke ambulansetjenesten som første ledd i den akuttmedisinske kjeden. Plassering av ambulansestasjoner må sikre at alle som skal betjenes kan få hjelp innenfor forsvarlig responstid
- Styrke forebyggende arbeid mot rusmisbruk. Kunnskapen om problematikken rundt rusmisbruk må økes blant barn og unge. Det er også viktig med en styrket omsorg for de som allerede har problemer.
- Styrke samarbeidet mellom barne- og ungdoms- og voksenpsykiatrien, med en enklere overgang. Vi vil også styrke samarbeidet mellom skolen og psykiatrien.
- En styrket og mer synlig skolehelsetjeneste. Vi mener organiseringen fortsatt bør være et kommunalt ansvar, men at det må bevilges penger fra fylkeskommunene til de kommunene som også har videregående skoler.
- styrke rehabiliteringstilbudet innen både spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten
- Bedre ordningen med omsorgslønn for alle som tar ansvar for syke familiemedlemmer. Omsorgslønnen bør økes til 4G.
- Frivillig sektor og organisasjonene gis en sterkere rolle i gjennomføringen av folkehelsetiltak.
- Kreve vandelsattest i helseyrker.
- PUNKT OM TANNHELSE
- Innføre HPV-vaksine (vaksine mot livmorhalskreft) som en del av vaksineprogrammet.
- Videreføre dagens abortlovgivning

Kultur

Mål

- Et reelt kulturtilbud i alle kommuner
- Kraftig oppvurdering av innsatsen til frivillige lag, organisasjoner og enkeltmennesker.
- God balanse mellom ”finkultur” og ”populærkultur”.

Virkelighetsbeskrivelse

Frivillighet er en bærebjelke for aktive by – og bygdemiljø i Norge. Den mangfoldige aktiviteten innenfor idrett, kultur og annen frivillig aktivitet som utøves hver eneste dag i nærmiljøene våre, er en av de største utviklingsmotorene vi har. Kultur handler om identitet og tilhørighet og spiller en viktig rolle i personlig utvikling og selvstendighet.

Løsninger

- 1   ▪ Leie av idrettshaller (lokaler og utendørsarenaer for bruk til barn og ungdomsaktivitet)
- 2   skal være gratis.
- 3   ▪ Kor, korps, og andre lokale krefter må få økonomisk mulighet til å engasjere
- 4   profesjonelle aktører i samarbeidsprosjekter
- 5   ▪ Staten skal garantere forutsigbare og gode økonomiske rammebetingelser til frivillig
- 6   sektor.
- 7   ▪ Styrke samarbeidet mellom frivillige organisasjoner i Norge og utlandet
- 8   ▪ Øke festivalstøtten, spesielt til festivaler med ungdomsfokus.
- 9   ▪ Stille gratis politivakthold til rådighet ved arrangementer som skal gi inntekt til
- 10   frivillig arbeid blant barn og unge, og til frivillig kulturarbeid
- 11   ▪ Språklig likestilling skal følges opp i skolene og i offentlig administrasjon og offentlig
- 12   eide virksomheter
- 13   ▪ Det skal være skattefritak på gaver som gis til frivillige lag og organisasjoner
- 14   ▪ Det skal være moms-fritak for frivillige lag og organisasjoner ved bygging av anlegg.
- 15   ▪ Kommunen skal årlig utarbeidet et frivillighetsregnskap for å vise den store innsats lag
- 16   og foreninger gjør for fellesskapet
- 17   ▪ Ved bygging av anlegg ved bruk av spillemidler skal noen av spillemidlene kunne
- 18   settes av å fond som skal dekke drift og vedlikehold i anleggets levetid.
- 19

20 **Justis**

21 *Mål*

- 22   1. Et samfunn der en av de viktigste bærebjelkene er respekt for andre menneskers liv,
- 23   helse, velferd og eiendom.
- 24   2. Strengere straffer på alvorlige forbrytelser.
- 25   3. Alle mennesker skal ha innsikt og forståelse av hva som er greit å forta seg og hva
- 26   som ikke er det.

27

28 *Virkelighetsbeskrivelse*

29 Debatten om strengere straffer dukker stadig opp i samfunnet, og det må tas på alvor når
30 befolkningen ikke er fornøyd. Samtidig er rehabilitering vel så viktig som strengere straffer.
31 Videre ser vi et problem med at unge opplever at det stedet de finner tilhørighet og
32 anerkjennelse er i kriminelle gjenger, og ikke i resten av samfunnet. Flere ser det slik at
33 kriminalitet lønner seg for dem, og utfordringen er å skape et samfunn der kriminalitet ikke
34 lønner seg verken økonomisk eller sosialt.

35

36 *Løsninger*

- 37   ▪ Tilføre Politiet ressurser øremerket til formalisert samarbeid med skolen.
- 38   ▪ Innsatsteam bestående av hjem, politi, skole rundt ungdom som er i ferd med å starte
- 39   en kriminell løpebane.
- 40   ▪ Krav om politiråd i alle kommuner
- 41   ▪ Videreføre og styrke bruken av konfliktråd for førstegangskriminelle og gjengangere
- 42   under 18 år.
- 43   ▪ Lovbrytere skal betale erstatning for hærverk og andre straffbare handlinger ved å
- 44   utføre arbeid som kompensasjon eller ved å betale erstatning til fornærmede part.
- 45   ▪ Barnevernet skal ha sikkerhetsinstitusjoner som kan ivareta de mindreårige som er for
- 46   tunge til at de kan håndteres av ordinære barnevernstiltak
- 47   ▪ Opprettholde en desentralisert politistruktur som sikrer nærvær av politi i hele landet
- 48   ▪ Alle innsatte tilbud om utdanning og/eller arbeidserfaring i fengsel ut fra sine
- 49   forutsetninger.

- 1   ▪ Rusdømte dømmes til behandling fremfor fengsel, eller en kombinasjon der det er
- 2   hensiktsmessig.
- 3   ▪ Gjeninnføre forbud mot tigging.
- 4   ▪ Intensivere kampen mot barneporno.
- 5   ▪ Gi Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) langt større ressurser slik at de er i stand til å
- 6   følge flere miljøer tettere og være bedre rustet til å avverge terrorangrep
- 7   ▪ Opprette flere studieplasser ved politihøgskolene.
- 8   ▪ Skjerpe skjenkningstidene for salg av alkohol.
- 9

10 **Innvandring og integrering**

11 *Mål*

- 12   ▪ Rammen for innvandringspolitikken skal være vedtatte prinsipper for økonomisk og
- 13   sosial utvikling, behov for arbeidskraft og ønske om kultur- og kunnskapsmangfold.
- 14   ▪ Det skal ikke være sosial dumping i Norge.
- 15   ▪ Gjennom integrering skal alle ha muligheter til arbeid og deltagelse i det norske
- 16   samfunnet.
- 17

18 *Virkelighetsbeskrivelse*

19 Norsk innvandrings- og integreringspolitikk har gode målsetninger, men på mange områder
20 lykkes det ikke i praksis. Kun litt over 60 % av innvandrerne er sysselsatt, og for innvandrere
21 fra Afrika og Asia ligger dette på 49 % og 56 %. Når Norge er inni en høykonjunktur er
22 naturlig nok arbeidsinnvandringen stor, men oppfølgingen av familier som følger med er for
23 dårlig. Samtidig er Norge helt avhengig av arbeidsinnvandring for å besette alle stillingene i
24 samfunnet.

25

26 *Løsninger*

- 27   ▪ Opprettholde innvanderreguleringa fra 1975
- 28   ▪ Øke antall overføringsflytninger fra 1200 til 2000 i året
- 29   ▪ Redusere behandlingstida for asylsøkere til 3 måneder
- 30   ▪ De som venter på behandlingen av asylsøknaden sin skal få en foreløpig
- 31   arbeidstillatelse til mindre arbeidsvirksomhet, og virksomheter som ansetter disse skal
- 32   få statlig tilskudd.
- 33   ▪ Kommunen skal få dekke de reelle kostnadene ved å ta imot flyktninger og asylsøkere.
- 34   ▪ Retten til familiegjening skal ikke utvides.
- 35   ▪ Arbeidsinnvandrere som kommer til Norge skal ha norske arbeidsvilkår.
- 36   ▪ Barn av arbeidsinnvandrere må få rett til norskundervisning i skolen på lik linje med
- 37   flyktninger og asylsøkere.
- 38   ▪ Flere skal få mulighet til å gjennomgå introduksjonsprogrammet, tilfredsstillende
- 39   språk- og samfunnsforståelse skal vises gjennom en skriftlig og muntlig prøve.
- 40   ▪ Det utvikles et nordisk samarbeid for å godkjenne utdanninger fra andre land raskere.
- 41   ▪ Det innføres moderat kvotering (ved ellers like kvalifikasjoner) av søkere med ikke-
- 42   vestlig innvandrerbakgrunn i offentlig sektor.
- 43   ▪ At mangfoldsåret 2008 ikke skal blir en hvilepute, men en integrert del av Norges
- 44   kulturliv
- 45   ▪ Ikke innføre aldersgrense for å unngå tvangsekteskap
- 46   ▪ Innføre underlivssjekk på jenter før fylte 12 år for å unngå omskjæring
- 47

1 Likestilling

2 Mål

- 3 1. Norge skal bli verdens mest likestilte samfunn, i henhold til kjønn, etnisitet, religion,
4 funksjonsevne, seksuell orientering og alder.
- 5 2. Universell utforming slik at alle kan ta del i det offentlige rom.

7 Virkelighetsbeskrivelse

8 Norge er et av verdens mest likestilte land og scorer høyt på rankingene i den sammenheng,
9 men samtidig har vi et meget kjønnssegregert arbeidsmarked hvor kvinner velger omsorg og
10 undervisning, mens menn velger teknikk og naturvitenskap. Vi har en rekke lover som gir
11 ulike grupper rettigheter i samfunnet, men vi ser at disse lovene og rettighetene ikke alltid
12 fungerer i praksis.

14 Løsninger

- 15 ■ Senterungdommen er prinsipielt motstander av kvotering, men ser det som et
16 nødvendig onde for å endre holdninger på noen områder i samfunnet.
- 17 ■ Gå inn for en tredeling av fødselspermisjonen uten å utvide det totale antall
18 permisjonsmåneder.
- 19 ■ Videreføre kontantstøtteordningen, men evaluere ordningen når det er gjennomført
20 full barnehagedekning i hele landet.
- 21 ■ Tilby gratis kjernetid i barnehager for barn med ikke-vestlig innvadrerbakgrunn i
22 alderen 3-5 år hvor mor er hjemmeværende.
- 23 ■ Øke støtten til frivillige lag- og organisasjoner som jobber med holdningskapende
24 arbeid for å fremme likestilling.
- 25 ■ Universell utforming skal være en selvfølge på nybygg. Det bør og lages en langsiktig
26 plan for å gjennomføre universell utforming på eksisterende bygningsmasse.

28 Internasjonalt perspektiv

29 Mål

- 30 1. En verden med selvstendige stater som samarbeider gjennom FN.
- 31 2. Holde Norge utenfor EU, og styrke det nordiske samarbeidet.
- 32 3. Bekjempelse av fattigdom og en tryggere verden.

34 Virkelighetsbeskrivelse

35 Norge er en aktiv stat i verden, og har handel med ikke bare EU, men også land som er i ferd
36 med å komme opp på et annet utviklingsnivå enn de har vært tidligere. Vi bruker mye penger
37 på bistand, og retter den inn på en god måte for å bygge andre nasjoner. Norge står på for å
38 beholde toll- og kvotesystemet vårt i WTO-forhandlingene fordi det er naturlig at mat
39 produseres i Norge.

41 Løsninger

- 42 ■ Arbeide for et styrket FN
- 43 ■ Fjerne ordningen med at noen land har faste plasser i FNs sikkerhetsråd
- 44 ■ Norge skal arbeide for at FNs tusenårs mål skal innfris innen 2015, og at det utarbeides
45 nye etter dette.
- 46 ■ Endre retningslinjene til IMF og Verdensbanken til å ha større fokus på bærekraft,
47 miljø og solidaritet framfor privatisering og profitt.
- 48 ■ Det skal kreves sluttbrukererklæring for våpen og ammunisjon produsert i Norge
- 49 ■ Norge skal fortsatt ha en aktiv rolle internasjonalt gjennom fredsmekling og diplomati

